

JAARVERSLAG 2017

AFAS Software

AFAS Holding B.V. – AFAS Benelux B.V. – AFAS International B.V. – AFAS Software B.V. – AFAS Belgium N.V. – AFAS Software Caribbean B.V. – AFAS Software Aruba B.V.

10
BETER

BESTUURSVERSLAG

JAARVERSLAG 2017

Met plezier en trots kijken wij terug op het jaar 2017. Een jaar waarin we een omzetstijging van 13 procent ten opzichte van het jaar ervoor hebben gerealiseerd. Het aantal klanten steeg naar 10.631; zowel grote als kleine organisaties kozen voor een samenwerking met ons. Het succes van ons bedrijf wordt niet bepaald door individuen of één succesvol onderdeel, maar door het collectief. De intensieve samenwerking tussen medewerkers, klanten en partners maakt dat we elkaar inspireren en zo onszelf iedere dag verbeteren.

Open communicatie met medewerkers, klanten en partners

Openheid en transparantie binnen én buiten de organisatie vinden we bij AFAS erg belangrijk. Dat past bij onze manier van ondernemen waarbij we inzetten op het opbouwen en behouden van lange-termijnrelaties met onze klanten en partners. Dat past ook bij ons als familiebedrijf: we ondervinden geen druk van aandeelhouders om maximale aandeelhouderswaarde te genereren. We willen tegen een eerlijke prijs een optimale klantervaring bieden.

Deze manier van werken bracht ons al ver. Software helpt ons en onze klanten er bovendien heel concreet bij om open te communiceren en resultaten snel te delen. In verbinding staan met onze relaties, zaken doen van hart tot hart, dat is wat wij in 2017 iedere dag hebben nagestreefd en ook in 2018 opnieuw willen realiseren.

We stellen daarbij geen uitgebreide beleidsplannen op, maar proberen iets nieuws het liefst direct in de praktijk uit. We besteden weinig uit en geloven in de kracht van onze eigen mensen. Daarom doen wij het hele proces in eigen beheer: van het planten van het zaadje bij een toekomstige klant, tot het helpen verder groeien van de onderneming.

Veranderen, durven en doen staan centraal

AFAS is een organisatie die zichzelf continu wil verbeteren. Voor ons moet het tot in de kleinste details kloppen. We willen in alles wat we doen goed zijn: van werkwijzer tot gastenontvangst en van de catering tot de implementatie van ons product. Veel bedrijven willen in één of enkele pijlers uitblinken; wij willen in alles het beste zijn en zijn ervan overtuigd dat dit bijdraagt aan ons huidige succes. Er ligt wel een gevaar op de loer. Waarom zou je blijven veranderen als je succesvol bent? Zullen we het niet gewoon bij het oude laten? Oftewel: de status quo handhaven? Wij willen dit pertinent niet en geloven er in dat je succesvol wordt, doordat je een bepaalde manier van ondernemen hebt nagestreefd, waarin juist veranderen, durven en doen centraal staan. De status quo handhaven past daar niet bij. Voor ons geldt dat we in een continue staat van vernieuwing willen verkeren, zodat we ons kunnen aanpassen aan de situatie van de klanten en de markt.

Inspireren en meenemen van klanten in transformaties

In onze markt zien we dat veel softwarebedrijven zich vooral op dienstverlening toeleggen. Wij kiezen daar bewust niet voor. Het aandeel dienstverlening ten opzichte van al onze werkzaamheden daalt ieder jaar, ook in 2017. Dat is een bewuste keuze. We willen vooral een softwarebedrijf zijn en blijven. Daarom voegen we zoveel mogelijk functionaliteit toe aan de software, waardoor deze eenvoudig te bedienen is en er minder dienstverlening nodig is. Onze consultants hoeven minder aan de knoppen te zitten, maar kunnen een meer adviserende en inspirerende rol hebben richting klanten. Ons doel is om door te automatiseren met hetzelfde aantal consultants meer aan te kunnen, waardoor zij creatiever en innovatiever kunnen worden. Dat zie je vandaag de dag al gebeuren; we leveren inspirerende content in de vorm van best practices en we werken effectief samen via een interactieve portal. Het resultaat? Een implementatie die sneller, leuker maar bovenal beter verloopt!

Medeverantwoordelijk voor klantsucces

We zijn continu gericht op het verbeteren van onze dienstverlening aan klanten. En dat is nodig. De klant van vandaag wil resultaat zien en maakt ons daar medeverantwoordelijk voor. En terecht: wij bieden een middel dat bij moet dragen aan positieve bedrijfsresultaten. Dat is de uitdaging die we iedere dag aangaan. Soms hebben we in die uitdaging te maken met krachten die wél bepalend zijn voor het resultaat, maar waarop wij geen grip hebben. Het vergt immers van de organisatie ook de moed om te willen veranderen. Dat maakt het spannend. Wij willen vooral bezig zijn met waar we wél invloed hebben. Daarom richten al onze medewerkers zich erop om iedere keer opnieuw te ontdekken wat er bij onze klanten speelt, zodat we ze uitstekend op maat kunnen *blijven* bedienen.

De AFAS-beheerder in de spotlight

De beheerder van de software van AFAS bij onze klanten is dé persoon die ervoor zorgt dat de software goed werkt en resulteert in betere bedrijfsresultaten. Uit onderzoek van AFAS is ook gebleken dat klanten die optimaal met de software werken, meer voldoening uit hun werk halen. De beheerder, vaak een introverte persoonlijkheid, speelt hierbij een hele belangrijke rol. Wij hebben gemerkt dat de beheerder niet vaak in het zonnetje staat. Daarom zijn we al eerder gestart met de dag van de AFAS-beheerder: een dag mensen inspireren die ons DNA hebben en dezelfde taal spreken, prachtig! Nu gaan we een stap verder. Beheerders kunnen in het traineeship Succesbeheer voor drie dagen in de week twee maanden als medewerker aan de slag bij AFAS. We dompelen ze volledig onder in onze visie en passie en ze draaien als volwaardig medewerker mee.

Jaarthema 2017: 1 procentje beter

Moet je als directie zelf op afstand verzinnen wat beter kan? Of laat je het vanuit klanten en medewerkers komen? Mensen motiveren en stimuleren om het anders en beter te doen, past enorm in onze cultuur. Daarom was het thema van het afgelopen jaar *1 procentje beter* ontzettend raak. Veel dingen zijn historisch zo gegroeid, maar je hoeft niet aan te nemen dat ze nog steeds goed zijn voor vandaag en morgen. Dit thema heeft aangezet tot prachtige verbeteringen!

Medewerkers

Na medewerkers zijn klanten onze belangrijkste partner. In precies die volgorde. Want we zijn ervan overtuigd dat als je je medewerkers veel liefde en aandacht geeft, dit een positieve weerslag op de klant heeft. Met alle AFAS-collega's werken we daarom dagelijks aan een open en inspirerende werkomgeving. Collega's moeten zichzelf kunnen zijn en zich gedurende hun loopbaan bij AFAS kunnen blijven ontwikkelen. Onze gedachten gaan in dit kader uit naar onze collega Mark Vroegindewey. In de bloei van zijn ontwikkeling is hij afgelopen jaar uit het leven gegrepen door een tragisch wintersport ongeval in de Franse Alpen. Die gebeurtenis heeft diepe indruk op ons gemaakt. Onze gedachten zijn bij zijn geliefden.

HR

We zijn beducht voor teveel structuur en regeltjes en willen het beste jongetje van de klas zijn als het gaat om het automatiseren van HR-processen. Juist zodat HR zich kan richten op de kern van haar taak: het inspireren van medewerkers. De HR-'afdeling' bestaat dan ook maar uit één persoon. In 2017 hebben we de bewuste keuze gemaakt om onze invulling van HR te benoemen en naar buiten te brengen. We roepen niet alleen dat je HR-processen moet automatiseren maar laten ook echt zien waarmee je dan aan de slag kunt. [Laat je inspireren!](#)

Groei in de zorg- en bouwsector

Onze focus op software zorgt ervoor dat we al jaren groeien. Het aantal nieuwe klanten stijgt vooral in het MKB. Deze organisaties gaan vol voor de oplossing waarvan wij overtuigd zijn dat deze rendeert: ERP. Met ERP-software bieden we één pakket voor de hele organisatie. Onze intrede in de bouwbranche heeft zijn vruchten afgeworpen, want in 2017 kozen wederom nieuwe bouwondernemingen voor ons. In de zorg – waar wij marktleider zijn – zien we dat steeds meer klanten van een deeloplossing overstappen naar een oplossing voor de totale bedrijfsvoering. De oplevering van een inkoopmodule heeft daar een stevige impuls aan gegeven. In 2018 verwachten wij deze lijn door te trekken, want we staan nog maar aan het begin. Daarnaast gaan wij onze positie

binnen de flexmarkt verstevigen. Payrolling- en detachingsbedrijven kunnen wij al voorzien van een softwareoplossing. We werken er hard aan om ook uitzendorganisaties te automatiseren. We zien in die branche kansen om organisaties nog beter te automatiseren.

Communiceren en inspireren

AFAS is geen in zichzelf gekeerd bedrijf. We vertellen graag over onze bijzondere manier van werken. Dat doen we door het organiseren van meer dan 200 evenementen per jaar voor onze klanten en relaties. Veel daarvan vinden plaats in ons eigen Da Vinci Theater. Voorbeelden zijn de Beter Ondernemen Show, een middagprogramma met inspirerende sprekers waarin één thema centraal staat, of inspraaksessies. Ook organiseren we inspiratiesessies, bijvoorbeeld over het automatiseren van HR. Nieuw zijn de sessies waarin onze CEO Bas van der Veldt andere CEO's inspireert om beter te ondernemen. Op www.inspireertbeterondernemen.nl publiceren we onze inspirerende verhalen voor professionals.

Sponsorschappen

AFAS heeft een aantal grote sponsorschappen om naamsbekendheid te blijven verhogen.

AFAS Live

Sinds 1 januari 2017 is de Heineken Music Hall in Amsterdam omgedoopt tot AFAS Live. De samenwerking met de locatie gaan we verder professionaliseren op het gebied van hospitality en gastbeleving.

AZ

De succesvolle samenwerking met AZ duurt voort. De komende vijf seizoenen is AFAS hoofd- en shirtsponsor van de club en de AZ Jeugdopleiding en naamgever van het stadion en het nieuwe trainingscomplex in Zaanstad.

AFAS Circustheater

Ook de samenwerking met het AFAS Circus theater duurt voort. De komende twee jaar is AFAS als hoofdsponsor verbonden aan het grootste musicaltheater van Nederland: het AFAS Circustheater in Scheveningen.

KV Mechelen

We zijn als co-sponsor verbonden aan Jupiler pro League club KV Mechelen, een toonaangevende club in het Belgisch voetbal. Het contract loopt tot 2020. AFAS is zowel shirtsponsor als naamgever van het stadion.

In 2017 zijn we gestopt met de AFAS Tennis Classics en we organiseerden voor het laatst de AFAS Sprookjesweken.

Uitreikingen

Afgelopen jaar zijn we als bedrijf meerdere keren in de prijzen gevallen. Zo kwamen we als eerste uit de bus bij de Computable Top 100 krachtige ICT bedrijven van 2017. AFAS eindigde drie keer als eerste bij de MT1000 in de categorieën CRM, Finance en HR software. We mogen ons daarnaast Platinum Member noemen van de Best Managed Company lijst van Deloitte, omdat we ons al voor de achtste keer op rij wisten te kwalificeren.

Opleiden van jong talent: de AFAS Academy

De AFAS Academy is dé kweekvijver van nieuw talent voor AFAS. Het is de kickstart voor een carrière binnen of later buiten AFAS. Nieuwkomers leren via een programma op maat razendsnel het product en het bedrijf kennen, hebben vanaf de start intensief klantcontact en kunnen onze klanten adviseren en enthousiasmeren. De basis voor verdere groei is daarmee gelegd! In 2017 zijn 72 nieuwe collega's in dienst gekomen en 35 medewerkers uit dienst gegaan. 46 zijn stagiaires en minorstudenten verrichtten onderzoek bij AFAS. Eind 2017 stond het totale aantal medewerkers van AFAS op 437. De productiviteit per medewerker is gestegen van 297.000 euro in 2016 naar 307.000 in 2017. De

tevredenheid onder de collega's is hoog. Aandacht gaat uit naar de balans werk/privé en het loslaten van je werk. Onder de collega's waren veel persoonlijke hoogtepunten; er zijn 7 medewerkers getrouwd en er zijn 35 kinderen geboren. 11 collega's vierden hun 12,5-jarig jubileum.

AFAS Foundation: succes delen

De AFAS Foundation is opgezet om succes te delen, dromen waar te maken en de ontwikkeling van mensen te stimuleren. Eenvoudig gezegd: de stichting is er om mensen blij te maken. En dat is gelukt. Blij en trots kijken wij terug op een prachtig jaar. In totaal is er ruim 3 miljoen euro gedoneerd. Er zijn van de 198 aanvragen 70 stichtingen financieel ondersteund en erin geslaagd hun dromen waar te maken. Er zijn verschillende *challenges* georganiseerd waarin projecten gepresenteerd werden en waarin de passie en liefde van de kandidaten een diepe indruk achterliet. De projecten met de grootste impact werden daarvoor beloond.

België & Caribbean

AFAS is een puur Nederlands familiebedrijf dat de focus legt op zijn thuismarkt. Behalve in Nederland is AFAS actief in België en het Caribisch gebied, met vestigingen op Curaçao en Aruba. De buitenlandse activiteiten zijn niet fiscaal gedreven, maar hebben een economisch motief. De vestigingen kunnen volledig de focus leggen op commerciële acquisitie en ondersteuning van klanten. De productontwikkeling en administratieve ondersteuning vinden plaats in Leusden. AFAS België heeft een groei gerealiseerd van 19 procent en draagt met een omzet van 4,8 miljoen euro voor 4 procent bij aan de totale omzet van AFAS Software. In totaal zijn er 28 medewerkers werkzaam. AFAS Caribbean realiseerde een groei van 10 procent en draagt met 2,1 miljoen euro voor 2,3 procent bij aan de omzet. In totaal zijn er 14 medewerkers werkzaam.

Bouwen op een stevig fundament

Elke dag zijn we bezig ons werk nog leuker en beter te maken. We werken aan mooie producten en onderscheiden ons door onze manier van samenwerken met klanten en partners. We zijn niet alleen gericht op het hier en nu, maar kijken ook vooruit. Sinds de oprichting hebben we een aantal stabiele pilaren ontwikkeld die we verder uitbouwen: het familiebedrijf, de cultuur, onze financiële gezondheid en ons product. Deze staan er allemaal goed voor en verbeteren we nog iedere dag. Ze vormen het fundament van ons bedrijf. Met de bouw van het AFAS Experience Centre en de ontwikkeling van NEXT waarborgen we onze toekomst. Met veel vertrouwen zien wij 2018 tegemoet!

Tot slot

We zijn waanzinnig trots op onze medewerkers en willen hen bedanken voor hun fenomenale inzet het afgelopen jaar. Zij vormen de belangrijkste pijler voor ons succes. Ook danken we de Raad van Bestuur die ons met raad en daad bijstaat. Het voelt goed om hun vertrouwen dag in dag uit te ervaren. Als directieteam voelen wij ons gesterkt om vanuit ons hart met passie dit bedrijf aan te sturen. Wat is het heerlijk om die passie voor het bedrijf te mogen delen! Op naar een weergaloos 2018 waarin vooral 'DOEN!' centraal staat.

Leusden, 16 januari 2018

Bas van der Veldt – CEO

Arnold Mars - CFO

Risicobeheersing

In alles wat wij bij AFAS doen, willen wij uitblinken. Met een prachtig product en geweldige dienstverlening willen wij bedrijven blijvend inspireren. Iedere dag willen we dat een stukje beter doen. In alles uitblinken is ambitieus en vraagt om een organisatie waarin alles klopt.

Al jaren is er bij AFAS sprake van omzetgroei. Veel organisaties kiezen voor ons product, dat het hart van de bedrijfsvoering raakt en dat we via het platform AFAS Online aanbieden. 10.631 bedrijven en meer dan 1.400.000 gebruikers werken met onze software. Daarvan werkt inmiddels 91 procent op AFAS Online. In Nederland krijgen 1,8 miljoen medewerkers een loonstrook uit AFAS en worden met onze producten meer dan 1,3 miljoen aangiftes IB/VPB samengesteld. De uitdaging ligt in het verantwoord managen van deze groei en risicobeheersing speelt hierbij een belangrijke rol. Onder andere het verantwoord en betrouwbaar omgaan met het groeiend aantal gegevens van medewerkers, leveranciers en klanten is een belangrijk aandachtspunt.

De aanvullende verplichtingen voor risicomanagement leggen meer de nadruk op de kwaliteit van processen of de oorsprong van de financiële resultaten. En dat ondersteunen wij, want het draagt bij aan procesoptimalisatie en transparantie.

Hieronder volgen de uitgangspunten voor risicobeheersing binnen AFAS.

Transparantie

Optimale transparantie richting medewerkers, klanten en de wereld om ons heen.

Dit betekent onder meer dat wij een uitgebreid jaarverslag publiceren en transparant zijn in onze cijfers en bedrijfsvoering. Naast de jaarrekening brengen wij extra informatie uit via onze jaarverslagportal: <https://jaarverslag.afas.nl/>.

Alles in de software van AFAS

Automatiseer alles wat je kunt automatiseren, maak van administratieve processen digitale workflows en creëer inzicht je organisatie. Dat is de kernvisie van AFAS. Risicobeheersing kun je als proces volledig organiseren in de software van AFAS.

Een procentje beter

Iedereen draagt zijn steentje bij om AFAS nóg beter te maken. We creëren een omgeving waarin medewerkers gestimuleerd worden processen, producten of diensten te verbeteren. Niet alleen beleidsmatig, maar vooral door het dagelijkse doen. Ook externe auditoren dragen bij aan de kwaliteit van AFAS.

Interne beheersing: AFAS Procesbeheer

AFAS kent een 3-lagenstructuur. De directie, het management en medewerkers staan dicht bij elkaar. Hierdoor worden constant de risico's bekeken en besproken en worden waar nodig maatregelen geïmplementeerd. De risicogebieden zijn binnen AFAS verdeeld onder de betreffende afdelingen. De kans en de impact zijn bepaald en besproken. De oorzaken zijn afgedekt door bepaalde protocollen, werkbeschrijvingen en processen in de vorm van een workflow. Zo is er ook een proces ingericht om nieuwe risico's en maatregelen te behandelen en te controleren. Hierin speelt de directie een belangrijke rol. Op deze manier is de cirkel van plannen, doen, controleren en aanpassen volledig doorgevoerd.

Het AFAS kwaliteitsmanagementsysteem zorgt dat de kwaliteit gewaarborgd blijft en de processen verankerd worden. Om de interne beheersing te kunnen garanderen is dit verder uitgebreid en worden er externe controles gedaan op dit managementsysteem. Deze externe controles resulteren in certificeringen.

AFAS heeft de volgende certificeringen behaald:

ISO 9001

Kwaliteitscertificering over het ontwikkelen, verkopen, implementeren en ondersteunen.

ISO 27001

Certificering het kader van informatie-beveiligingsrisico's van AFAS Online.

ISAE 3402

De beheersing van de kwaliteit en veiligheid van AFAS Online.

Jaarrekening

Controle van de interne beheersmaatregelen rondom de geautomatiseerde verwerking.

UPA certificering

Een veilige, geautomatiseerde, uitwisseling van gegevens met de pensioenfondsen.

Horizontaal toezicht

De complementering van onze aanpak gericht op actualiteiten en de toekomst.

MJA-3 convenant

De meerjarenafspraken energie-efficiency met de Overheid.

Security test

Onderzoek waarbij wordt aangetoond of een systeem kwetsbaar is voor aanvallen.

Nirpa PE Punten

Het mogen geven van geaccrediteerde cursussen aan cursisten.

Archiefwet

Met AFAS- Profit kan (bijna) voldaan worden aan de archiefwet volgens NEN8082 of ISO16175.

Risicothema's

Risicomanagement is bij AFAS het vinden van een balans tussen risico's nemen en risico's beheersen. We hebben een fantastisch team dat ons hierin ondersteunt en door dagelijkse optimalisaties iedere dag ons kwaliteitssysteem verbetert! Om de belangrijkste risico's voor de organisatie in kaart te brengen, maken wij gebruik van risicogebieden. Deze gebieden worden binnen AFAS Procesbeheer gedefinieerd in thema's. Voor de onderstaande risico's zitten we op, of dichtbij, onze risicobereidheid.

1) Beschikbaarheid AFAS Online (operationeel)

Een groot deel van onze klanten werkt op AFAS Online. AFAS is verantwoordelijk voor een stabiele en veilige Cloud-omgeving die altijd beschikbaar is. Het afgelopen jaar nam het aantal grote cyberattacks dat in het nieuws kwam toe. Hierbij komt data in gevaar of soms zelfs op straat te liggen.

De volgende drie hoofdrisico's zijn te benoemen:

- Ernstige en langdurige verstoringen waardoor klanten niet kunnen werken in AFAS Profit.
- Gerichte aanvallen om data van klanten te ontfutselen, de systemen uit te schakelen of oneigenlijke transacties uit te voeren.
- Data van de klant die op straat komt te liggen.

Wij hebben maatregelen genomen om de beschikbaarheid van AFAS Online te garanderen en storingen te voorkomen. AFAS beschikt over een eigen Cyber Operations Center. Op AFAS Online worden systemen, processen en gebruikers continu gemonitord met als doel storingen te voorkomen of in een vroeg stadium op te lossen. Monitoring is gericht op het tijdig ontdekken van storingen en ongewenst gedrag. Controle op misbruik is onderdeel van de (dagelijkse) standaard monitoringswerkzaamheden.

2) Privacy

Privacy is in het huidige informatietechnologietijdperk steeds belangrijker. We willen weten wat er met onze gegevens gebeurt en willen voorkomen dat deze gegevens op straat komen te liggen. Vanuit de Europese Unie is er een privacywet: de General Data Protection Regulation (GDPR). In Nederland en België is deze wet bekend als Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze wet is er gekomen om de samenleving het vertrouwen te geven dat er alles aan wordt gedaan persoonlijke gegevens te beschermen. Door de wet AVG worden persoonlijke gegevens niet zonder toestemming gebruikt voor andere doeleinden of openbaar gemaakt.

Vanaf 25 mei 2018 wordt deze wet – die overigens in 2016 al in werking is getreden – gehandhaafd. AFAS 'verzamelt' gegevens en moet daardoor voldoen aan de regels van de AVG/GDPR. Wat doet AFAS met AVG/GDPR:

- Bij het ontwikkelen van (nieuwe) functionaliteit houdt AFAS standaard rekening met privacy. Aangezien gegevens maar één keer worden opgeslagen in de relationele database en maar op één manier de autorisatie (filterautorisatie) beheren, is privacy by design gewaarborgd.
- AFAS maakt het mogelijk om bij elk veld te zien of het een persoonsveld is.
- AFAS ondersteunt de klant om een datalek te voorkomen en helpt dit te registreren. Er wordt vanaf productrelease 6 een standaarddossieritem met workflow 'Melding Datalek' meegeleverd.

3) Juridisering van de samenleving

In de markt is een juridisering gaande waarin steeds meer sprake is van opgelegde contracten. Aan de overheid gerelateerde instanties doen hier gewillig aan mee met aanbestedingen die enkel voer zijn voor juristen. De basis van AFAS is meer vertrouwen en minder regels. We gaan er vanuit dat medewerkers handelen vanuit gezond verstand met het belang van AFAS altijd in gedachten. AFAS wil met een transparante en leesbare Service Level Agreement (SLA) en eenvoudige Algemene Voorwaarden onderscheidend zijn in de aangeboden producten en diensten.

AFAS heeft zich ingedekt tegen calamiteiten die leiden tot claims die de continuïteit van de onderneming kunnen beïnvloeden.

4) AFAS-DNA

De cultuur binnen AFAS is heilig. Hoe waarborg je een succesvolle organisatie, waarin excellente prestaties de norm zijn en waar men geen genoegen neemt met een '8-je'? Sterk leiderschap, een duidelijke visie en focus, gezond boerenverstand en Hollands ondernemerschap in combinatie met een streng selectiebeleid aan de poort om de juiste talenten met het AFAS-DNA binnen te halen. Alle medewerkers werken dagelijks mee om de unieke bedrijfscultuur in stand te houden. De medewerkers maken het bedrijf en daar zijn we trots op! AFAS heeft een eigen Academy. Dit is dé kweekvijver van nieuw talent voor AFAS. Een omgeving waar net-afgestudeerden en stagiair(e)s zich razendsnel ontwikkelen en ervaring opdoen. De kern van het DNA zit in de structuur van de organisatie. Wij zijn een familiebedrijf. Onze focus ligt niet op winst en aandeelhouderswaarde. Het financiële resultaat is een gevolg van alles waar wij keihard voor werken: klanten een geweldige ervaring geven met onze producten en dienstverlening.

5) Productontwikkeling

Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat ons product actueel en goed inzetbaar blijft bij klanten en onderscheidend is van de producten van onze concurrenten? Doorontwikkeling van de programmatuur is essentieel, om onze toekomst te kunnen waarborgen. Jaarlijks brengt AFAS een nieuwe versie uit en per kwartaal volgt een update met functionele en wettelijke aanpassingen. Betrokkenheid in het ontwikkeltraject, maar ook inspiratiesessies waarbij klanten hun wensen kunnen delen, zijn belangrijk om het product aan te laten sluiten bij de werkwijze van de klant. We gebruiken algemene gebruikersstatistieken uit de klantomgevingen ter verbetering van producten en diensten en bespreken bijzonderheden met de klant.

6) Innovatie

Om in de toekomst een leidende positie in de markt vast te houden en efficiënter te kunnen ontwikkelen, werken wij aan een volgende generatie ERP-software. AFAS heeft een duidelijke visie: software definiëren in plaats van programmeren. De nieuwe ERP-software is gebaseerd op een geheel nieuwe architectuur: AFAS Next Technology Architecture (ANTA). Daarom investeert AFAS nu al in een hele afdeling die zich alleen maar richt op de architectuur van het ERP-systeem van de toekomst. De afdeling die zich richt op ANTA telt op dit moment veertig medewerkers. AFAS heeft 200 manjaar begroot om AFAS Profit volledig opnieuw op te bouwen.

7) Medeverantwoordelijk voor het klantresultaat

Waar klanten vroeger vooral op zoek waren naar software met een bepaalde functionaliteit, vragen zij nu meer om zichtbaar resultaat. Zo willen ze in aanvulling op een bepaalde functionaliteit ook graag de best practices volgen over het gebruik van de software en een goede uitleg ontvangen. Bovendien willen klanten steeds sneller aan de slag en verwachten ze een kant-en-klaar pakket dat rendeert. We merken dat we naast softwareleverancier steeds meer contentleverancier worden. AFAS voorziet alle nieuwe functionaliteit van best practices voor de inrichting van de software en een uitleg over de werking ervan, om zo klanten nog beter van dienst te zijn.

8) Contact met de klant

De implementatie van AFAS raakt je hele organisatie. Het gaat hier niet alleen om onze software maar vooral om de aanpassingen in de organisatie, in kaart hebben van de bedrijfsprocessen en uiteraard de verandering voor de mensen die uiteindelijk met de software werken. Contact met klanten is voor AFAS essentieel. Om klanten ook ná de aanschaf van de software verder te blijven helpen zijn er succesmanagers aangesteld. Dit is een gedreven team met minimaal zes jaar klantervaring. Zij helpen klanten verder om het maximale uit de software te blijven halen en de effectiviteit van organisaties te vergroten.

9) Financieel onafhankelijk

AFAS is niet afhankelijk van externe financiers, heeft een gezond eigen vermogen, een goede liquiditeitspositie en een voorspelbare inkomstenstroom. Vandaar dat we geen financiële risico's lopen.

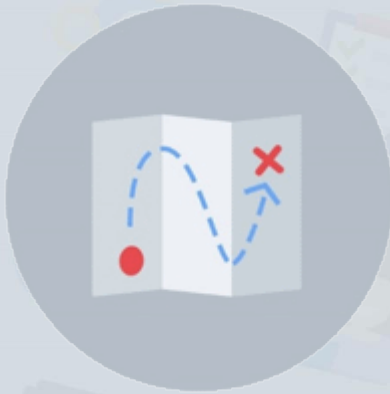
	2017	2016	2015	2014	2013
RESULTATEN					
Onderhoud	99.656	86.444	72.961	61.294	49.811
Services	21.776	21.079	19.345	17.347	17.174
Licentie	0	0	0	1.009	3.966
Netto-omzet	121.431	107.524	92.305	79.651	70.950
Bedrijfsresultaat	53.511	43.975	36.974	30.438	27.007
Nettoresultaat na belastingen	43.589	35.516	30.060	25.003	22.163
OMZETVERDELING %					
Onderhoud	82%	80%	79%	77%	70%
Services	18%	20%	21%	22%	24%
Licentie	0%	0%	0%	1%	6%
BALANS					
Werkkapitaal	8.282	5.400	3.598	7.684	9.108
Groepsvermogen	20.246	14.157	12.391	12.331	13.578
Solvabiliteit	60%	52%	54%	58%	63%
KASSTROOM					
Kasstroom uit operationele activiteiten	42.753	34.996	33.603	27.870	22.593
Investerings immateriële vaste activa	-296	0	-5.795	0	0
Investerings materiële vaste activa	-1.019	-1.189	-980	-830	-895
Bovengenoemde bedragen zijn weergegeven in duizend euro					
RATIO'S					
Omzetgroei	13%	16%	16%	12%	11%
Groei Onderhoud	15%	18%	19%	23%	24%
Groei Services	3%	9%	12%	1%	2%
Loonkosten in % omzet	26%	27%	29%	32%	32%
Resultaat in % van de omzet	36%	33%	33%	31%	31%
Winst per aandeel	2,91	2,37	2,00	1,67	1,48
MEDEWERKERS					
Gemiddeld aantal FTE	395	362	344	328	301
Instream FTE	72	56	40	58	39
Uitstroom FTE	35	32	31	28	17
Gemiddeld aantal dienstjaren	7	7	8	8	7
Gemiddelde leeftijd	34	35	35	35	35
Omzet per FTE	307.421	297.027	268.330	242.838	235.714
Loonkosten per FTE	78.561	79.130	77.972	78.235	75.232
Ziekteverzuim %	1,8%	1,6%	2,0%	1,5%	2,2%
GEMIDDELD AANTAL FTE PER DIVISIE					
Consultancy en support	185	167	153	144	136
A&I en productontwikkeling	118	109	104	99	96
Marketing en sales	64	60	60	58	45
Algemeen	28	26	27	27	27
VERANTWOORD VERDER (MVO)					
KG papierverbruik per FTE	0,1	0,3	1,4	2,9	2,9
Energieverbruik (kwh) per FTE	2.941	3.570	3.677	3.700	4.270
Wagenpark, % auto's Co2 uitstoot, 0-80 gr/km	13%	12%	10%	7%	1%
Wagenpark, % auto's Co2 uitstoot, 81-100 gr/km	41%	47%	46%	35%	24%
Wagenpark, % auto's Co2 uitstoot, 101-120 gr/km	42%	37%	38%	46%	53%
Wagenpark, % auto's Co2 uitstoot, > 120 gr/km	4%	4%	5%	12%	23%
MVO - Giften	3.000	2.500	1.700	1.210	1.200
Gemiddelde betaalduur inkoopfacturen (dgn)	14	14	15	15	17
Gemiddelde betaalduur verkoopfacturen (dgn)	20	21	21	21	24

Resultaatanalyse

	2017		Index	2016	
	x € 1.000	% van de omzet		x € 1.000	% van de omzet
Netto-omzet	121.431	100%	113%	107.524	100%
Bedrijfsopbrengsten	121.431	100%	113%	107.524	100%
Kosten					
Kosten uitbesteed werk	14.231	12%	121%	11.784	11%
Lonen en salarissen	26.288	22%	108%	24.278	23%
Sociale lasten	3.538	3%	110%	3.209	3%
Pensioenlasten	1.206	1%	104%	1.158	1%
Afschrijvingen vaste activa	2.064	2%	86%	2.390	2%
Overige bedrijfskosten	20.594	17%	99%	20.730	19%
Bedrijfslasten	67.921	56%	107%	63.548	59%
Bedrijfsresultaat	53.511	44%	122%	43.975	41%
Rentebaten	167	0%	107%	156	0%
Resultaat voor belastingen	53.678	44%	122%	44.133	41%
Vennootschapsbelasting	(10.089)	-8%	117%	(8.617)	-8%
Resultaat na belastingen	43.589	36%	123%	35.516	33%

Financiële positie

	31-12-2017 x € 1.000	31-12-2016 x € 1.000
Vastgelegd op lange termijn		
Immateriële vaste activa	2.621	3.484
Materiële vaste activa	3.020	2.923
Financiële vaste activa	6.538	2.554
	12.179	8.961
Beschikbaar vermogen op lange termijn		
Groepsvermogen	20.246	14.157
Voorzeningen	215	205
	20.461	14.362
Werkkapitaal	8.282	5.400
Het werkkapitaal is samengesteld uit:		
Vorderingen en overlopende activa	13.726	10.432
Liquide middelen	8.071	7.931
	21.797	18.363
Af: kortlopende schulden	(13.516)	(12.963)
	8.282	5.400

JARREKENING

JARVERSLAG 2017

Geconsolideerde balans per 31 december 2017 (na winstbestemming)

ACTIVA

		31-12-2017 in €	31-12-2016 in €
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	(1)	2.621.089	3.484.000
Materiële vaste activa	(2)	3.019.640	2.923.359
Financiële vaste activa	(3)	6.538.472	2.554.030
		12.179.201	8.961.389
Vlottende activa			
Vorderingen			
Debiteuren	(4)	5.125.254	4.255.015
Vennootschapsbelasting	(12)	81.201	0
Overige vorderingen en overlopende activa	(5)	8.520.000	6.176.907
		13.726.455	10.431.922
Liquide middelen	(6)	8.070.742	7.931.423
Totaal Activa		33.976.399	27.324.734

PASSIVA

		31-12-2017 in €	31-12-2016 in €
Groepsvermogen		20.245.854	14.156.784
Vorzieningen	(7)	215.000	205.000
Kortlopende schulden			
Crediteuren		133.239	316.671
Belastingen en sociale premies		7.097.547	6.689.089
Vennootschapsbelasting	(12)		647.271
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	6.284.759	5.309.920
		13.515.545	12.962.950
Totaal Passiva		33.976.399	27.324.734

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2017

		2017 in €	2016 in €
Netto-omzet	(9)		
Onderhoud		99.655.646	86.444.352
Services		21.775.587	21.079.401
Bedrijfsopbrengsten		121.431.232	107.523.753
Kosten			
Kosten uitbesteed werk		14.230.504	11.783.505
Lonen en salarissen		26.287.799	24.277.778
Sociale lasten		3.538.151	3.209.442
Pensioenlasten		1.205.767	1.157.750
Afschrijvingen vaste activa	(10)	2.064.369	2.390.326
Overige bedrijfskosten	(11)	20.594.084	20.729.594
Bedrijfslasten		67.920.675	63.548.395
Bedrijfsresultaat		53.510.558	43.975.358
Rentebaten		167.746	157.449
Resultaat voor belastingen		53.678.304	44.132.807
Vennootschapsbelasting		(10.089.234)	(8.616.721)
Resultaat na belastingen		43.589.070	35.516.086

Kasstroomoverzicht geconsolideerd (volgens indirecte methode)

	2017	2016
	x € 1.000	x € 1.000
Uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	53.511	43.975
Afschrijvingen	2.064	2.392
Boekverlies desinvesteringen	0	(2)
Debiteuren	(870)	(91)
Overige vorderingen	(2.343)	(5.462)
Crediteuren	(183)	179
Belastingen en sociale premies	408	1.784
Overige schulden	975	618
Toename voorzieningen	10	20
Betaalde winstbelasting	(10.819)	(8.417)
	42.753	34.996
Uit investeringsactiviteiten:		
Investerings in immateriële vaste activa	(296)	0
Investerings in vaste activa	(1.019)	(1.196)
Verkoopopbrengst desinvesteringen	0	7
	(1.315)	(1.189)
Uit financieringsactiviteiten:		
Dividenduitkering	(37.500)	(33.750)
Ontvangen rentebaten	168	157
Mutatie financiële vaste activa	(3.984)	(1.180)
	(41.316)	(34.773)
Netto kasstroom	122	(966)
Koersverschillen vaste activa	17	(6)
	139	(972)
Stand liquide middelen:		
Per 1 januari	7.931	8.904
Per 31 december	8.071	7.931
	139	(972)

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de geconsolideerde jaarrekening

ALGEMEEN

De vennootschap heeft de jaarrekening opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek. Indien niet anders vermeld, zijn activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Het jaarverslag, bestaat uit het bestuursverslag, de jaarrekening en overige gegevens en is opgemaakt op 16 januari 2018.

GRONDSLAGEN VAN CONSOLIDATIE

In de geconsolideerde jaarrekening worden opgenomen de financiële gegevens van de vennootschap en haar groepsmaatschappijen per 31 december van het boekjaar. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen en vennootschappen waarin beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend.

De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop beslissende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen. De groepsmaatschappijen worden niet meer in de consolidatie opgenomen vanaf de datum waarop geen sprake meer is van beslissende zeggenschap. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld.

Dit betreffen de volgende 100% deelnemingen:

Naam onderneming	Gevestigd te	Geplaatst kapitaal
AFAS International BV	Leusden	€ 18.151
AFAS Software Caribbean BV	Willemstad, Curaçao	NAF 1.000.000
AFAS Software Aruba BV	Oranjestad, Aruba	AWG 100.000
AFAS Benelux BV	Leusden	€ 18.000
AFAS Software BV	Leusden	€ 18.000
AFAS België NV	Mechelen, België	€ 1.000.000

Voor AFAS Software BV is een aansprakelijkheidsstelling overeenkomstig artikel 2:403 afgegeven.

De 100% deelneming in AFAS Software Aruba B.V.

AFAS Software Caribbean B.V. heeft 40% van de aandelen van AFAS Software Aruba B.V..

De andere 60% van de aandelen is in handen van IMC International Management & Trust Company N.V. als consequentie van lokale wet- en regelgeving. In de bepalingen van de overeenkomst met IMC is opgenomen dat IMC de aandelen bewaart voor rekening en risico van de opdrachtgever. IMC zal aan de opdrachtgever alle inkomsten en uitkeringen en alle rechten overdragen. AFAS heeft controlerende zeggenschap in AFAS Software Aruba B.V. en is hoofd van de groep.

AFAS Software Aruba B.V. is integraal geconsolideerd in de jaarrekening van AFAS Holding B.V.

VALUTAOMREKENINGEN

Activa en passiva luidende in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende koersen. Koersverschillen zijn in het resultaat verwerkt. Koersverschillen op financiële vaste activa worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van het vermogen gebracht. De NAF en AWG zijn gekoppeld aan de dollarkoers. Er is gerekend met een euro-usd koers van 1,20. (2016: 1,05)

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs), minus eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De lineaire afschrijving geschiedt op basis van de geschatte economische levensduur.

Intellectueel eigendom

Betreft uitsluitend de verwerving van de klanten en software van Bearingpoint op Curaçao eind 2017.

Deze klanten moeten in 2018 overstappen op AFAS software, waardoor de bearingpoint software niet meer gebruikt zal worden.

- De overnameprijs wordt in 5 jaar afgeschreven.

Interne ontwikkelingskosten worden niet geactiveerd.

Deze maken onderdeel uit van het doorlopende proces van het vernieuwen van de software.

In 2015 is de Business Intelligence software van QLIK aangeschaft.

- De software wordt in 5 jaar afgeschreven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs), minus eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. In deze kostprijs worden de kosten van groot onderhoud opgenomen zodra deze kosten zich voordoen en aan de activeringscriteria is voldaan. De boekwaarde van de te vervangen bestanddelen wordt dan als gedesinvesteerd beschouwd en ineens ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De lineaire afschrijving geschiedt op basis van de geschatte economische levensduur als volgt:

- Bedrijfsgebouwen- en terreinen 10%, Inventaris en hardware 20% en andere bedrijfsmiddelen 20%.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

DEELNEMINGEN

Deelnemingen waarin de vennootschap invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid worden tegen de vermogensmutatiemethode gewaardeerd. Overeenkomstig deze methode, worden de deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de vennootschap in de nettovermogenswaarde vermeerderd met haar aandeel in de resultaten van de deelnemingen vanaf het moment van verwerving, bepaald volgens de grondslagen zoals vermeld in deze jaarrekening. In de winst-en-verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen.

LENINGEN

Verstrekke leningen zijn primaire financiële activa met vaste of bepaalbare betalingen die niet op een actieve markt zijn genoteerd. Deze worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met bijzondere waardeverminderingen.

LANGLOPENDE VORDERINGEN

De vooruitbetaalde kosten die betrekking hebben over een periode na 12 maanden worden als langlopende vordering verantwoord. Deze worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met bijzondere waardeverminderingen.

VORDERINGEN

De waardering van de vorderingen vindt plaats tegen nominale bedragen, onder aftrek van voorzieningen voor oninbaarheid.

INTERCOMPANY-TRANSACTIES

Resultaten uit transacties met en tussen groepsmaatschappijen worden volledig geëlimineerd. Resultaten uit transacties met en tussen deelnemingen die tegen nettovermogenswaarde gewaardeerd worden, worden proportioneel verantwoord.

PENSIOENREGELING

Bij de onderneming is sprake van een toegezegde bijdrage regeling. De aan de pensioenuitvoerder te betalen premie wordt als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Te betalen premie dan wel de vooruitbetaalde premie per balansdatum wordt als overlopend passief respectievelijk overlopend actief verantwoord. De vennootschap is uitsluitend verplicht tot betaling van de premie. Er is in geen geval verplichting tot bijstorting of recht op premieruggaaf, dan wel premiekorting. De voor- en nadelen van de beleggingen komen volledig voor rekening van de medewerkers. De werknemers hebben dagelijks inzicht in de stand van zaken van de pensioenbeleggingen.

VOORZIENINGEN

Er is een jubileumvoorziening gevormd voor personeelsleden die 25 en/of 40 jaar in dienst kunnen zijn. In de voorziening wordt rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en met een blijfkans. De voorziening wordt naar rato opgebouwd tot aan de jubileum datum. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

Grondslagen van resultaatbepaling

ALGEMEEN

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

ONDERHOUD

De omzet uit onderhoudsabonnementen wordt verantwoord en gefactureerd in het jaar waarop deze betrekking heeft.

LICENTIE

De omzet uit éénmalige verkopen wordt verantwoord in het jaar van verkoop van de licenties. Vanaf het jaar 2016 kunnen nieuwe klanten alleen nog kiezen voor Profit+. Hierbij is geen éénmalige software investering meer van toepassing.

SERVICES

De omzet uit services worden verantwoord in het jaar dat de diensten aan de klanten verleend zijn.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

De vennootschapsbelasting wordt tegen het nominale tarief berekend over het commerciële resultaat en rekening houdend met fiscale richtlijnen zoals beperkt aftrekbare lasten, etc. De vennootschap, met uitzondering van AFAS Software Caribbean B.V., AFAS Software Aruba B.V. en AFAS België N.V., maakt deel uit van een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Op grond hiervan is de vennootschap aansprakelijk voor de schulden inzake vennootschapsbelasting van de fiscale eenheid. Indien er een verlies ontstaat bij AFAS Software Caribbean B.V. of AFAS Software Aruba B.V. of AFAS België N.V., zal de vennootschapsbelasting hierover in beginsel niet als vordering opgenomen worden. In toekomstige winstgevende jaren wordt dit verrekend.

WINSTUITKERING

Er wordt een bedrag van 10% van de winst beschikbaar gesteld indien het begrote bedrijfsresultaat behaald wordt. Elk procent er onder verlaagt ook het percentage van de winstuitkering met 1%. De hoogte van de uitkering per personeelslid hangt onder meer af van de beoordeling en het functiebelang. De winstuitkering is opgenomen in de kosten van Lonen en salarissen.

Toelichting op de posten van de geconsolideerde balans

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA (1)

	Intellectueel eigendom	Software licenties	Totaal 2017	Totaal 2016
1 Januari				
Boekwaarde		3.484.000	3.484.000	4.843.000
Mutaties				
Investerings	296.089		296.089	0
Desinvesterings				0
Afschrijvingen		(1.159.000)	(1.159.000)	(1.359.000)
Desinvesteringsafschrijvingen			0	0
Koersverschillen				
Saldo mutaties	296.089	(1.159.000)	(862.911)	(1.359.000)
31 december				
Boekwaarde	296.089	2.325.000	2.621.089	3.484.000

MATERIËLE VASTE ACTIVA (2)

	Bedrijfsgebouwen en terreinen	Inventaris en hardware	Andere bedrijfs- middelen	Totaal 2017	Totaal 2016
1 Januari					
Boekwaarde	1.132.581	1.746.092	44.686	2.923.358	2.760.707
Mutaties					
Investerings	182.717	836.589	0	1.019.306	1.196.264
Desinvesterings/afschrijvingen	0	0	0	0	(6.915)
Afschrijvingen	(187.445)	(706.028)	(11.896)	(905.369)	(1.033.111)
Koersverschillen	-3.445	(11.939)	(2.272)	(17.656)	6.413
Saldo mutaties	(8.173)	118.622	(14.168)	96.281	162.651
31 december					
Boekwaarde	1.124.408	1.864.714	30.518	3.019.640	2.923.359

FINANCIËLE VASTE ACTIVA (3)

	Overlopende activa > 1 jaar	Waarborg sommen	Leningen	Totaal 2017	Totaal 2016
1 Januari					
	1.410.503	69.525	1.074.002	2.554.030	1.374.201
Mutaties					
Vooruitbetaalde kosten	4.154.497			4.154.497	1.192.284
Mutatie waarborgsommen		(1.637)		(1.637)	12.461
Leningen, verstrekt			35.531	35.531	222.500
Leningen, aflossingen			(103.690)	(103.690)	(247.416)
Koersverschillen			(100.259)	(100.259)	0
Saldo mutaties	4.154.497	(1.637)	(168.418)	3.984.442	1.179.829
31 december					
waarde	5.565.000	67.888	905.584	6.538.472	2.554.030
TOTAAL VASTE ACTIVA				12.179.201	8.961.389

	2017 in €	2016 in €
DEBITEUREN (4)		
Nominale waarde per 31 december	5.241.892	4.385.554
Af: voorziening voor oninbaarheid	-116.639	-130.539
Stand per 31 december	5.125.254	4.255.015

	2017 in €	2016 in €
OVERIGE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA (5)		
Te factureren termijnen	374.086	494.822
Vooruitbetaalde kosten	8.122.637	5.682.086
Vooruitbetaling op investeringen	23.277	0
	8.520.000	6.176.907

	2017 in €	2016 in €
LIQUIDE MIDDELEN (6)		
De liquide middelen zijn vrij besteedbaar.	8.070.742	7.931.423

	2017 in €	2016 in €
VOORZIENINGEN (7)		
Stand 1 januari	205.000	185.000
Onttrekkingen	0	0
Dotatie	10.000	20.000
Stand per 31 december	215.000	205.000

Deze voorziening is gevormd voor jubileumuitkeringen bij 25- en 40 jarige dienstverbanden. Er wordt bij deze jubilea een maandsalaris uitbetaald.

	2017 in €	2016 in €
OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA (8)		
Winstuitkering, salarissen en reservering vakantiedagen personeel	5.600.000	4.730.000
Pensioenpremie	500	700
Overige kortlopende schulden	684.259	579.220
	6.284.759	5.309.920

Alle overige schulden hebben betrekking op een periode korter dan één jaar.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

ULTIMO 2017 WAREN VERPLICHTINGEN AANGEGAAN TERZAKE VAN:

	2018	2019 t/m 2022	2023 en verder
	< 1 jaar	>1 <5 jaar	> 5 jaar
Huur kantoorpand Leusden	1.870.000	5.620.000	0
Huur kantoorpand Mechelen België	90.000	240.000	0
Huur kantoorpand Curaçao Handelskade	63.000	0	0
Huur kantoorpand Aruba, Rumbastraat	30.000	30.000	0
Leasing van 184 auto's	2.140.000	2.285.000	0
AFAS Online	15.085.000	30.170.000	0
Marketingverplichtingen	3.420.000	14.525.000	0
	22.695.000	49.600.000	0

Met Qlik is een overeenkomst aangegaan tot en met 31 december 2020 voor het gebruik van Qlik Sense. De kosten hiervoor zijn opgenomen als immaterieel vast actief. Afhankelijk van de omzetontwikkeling bij AFAS kan een extra bedrag voor de Qlik licenties in rekening gebracht worden door de licentiegever. Dit zal mogelijk in 2020 voor het eerst zijn.

Vanaf oktober 2016 zijn de MVO uitgaven van AFAS Software ondergebracht bij de AFAS Foundation. AFAS schenkt jaarlijks 4% van de begrote winst voor belasting aan de AFAS Foundation, met een minimumbedrag van 2,5 miljoen euro.

Een deel van de verplichtingen voor AFAS Online zijn reeds vooruit betaald en verantwoord onder de vooruitbetaalde kosten bij de financiële vaste activa. Deze vooruitbetalingen zijn vanuit een commercieel belang gedaan en verricht aan gerenommeerde bedrijven. Het risico van vooruitbetaling aan deze bedrijven is zeer gering.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

De financiële instrumenten, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van de groep of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Er is geen sprake van transacties in derivaten. Het beleid is om niet te handelen in financiële instrumenten.

De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van de groep zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico en het prijsrisico bestaande uit het valuta-, rente- en marktrisico.

Het beleid van de groep om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

VALUTARISICO

De administratie van AFAS Software Caribbean B.V. en AFAS Software Aruba B.V. worden gevoerd in de lokale valuta's. Als gevolg hiervan kan de balans van de groep beïnvloed worden door wisselende koersen tussen de euro en deze lokale valuta's. De groep heeft het beleid deze verschillen niet af te dekken.

LIQUIDITEITRISICO

Het risico voor de groep dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument fluctueren in omvang is minimaal, aangezien de omvang van de langlopende vorderingen en schulden beperkt is.

RENTERISICO

De langlopende vorderingen en leningen van de groep hebben een vast rentepercentage waardoor de groep het risico loopt dat de waarde van de vorderingen en leningen zal dalen respectievelijk stijgen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Dit risico is minimaal, aangezien de marktrente zeer laag is.

KREDIETRISICO

De groep heeft richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke partij te beperken. Bovendien bewaakt de groep voortdurend haar vorderingen en hanteert de groep een strikte aanmaningsprocedure, alsmede het gebruik van een licentiecode op de software. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor de groep minimaal. Verder zijn er geen belangrijke concentraties van kredietrisico binnen de groep.

MARKTRISICO

De kwaliteit en veelzijdigheid van de software is zeer hoog. De prijsstelling is zeer concurrerend. Ook is de kwaliteit van de medewerkers zeer hoog. Door de combinatie van al deze punten is het marktrisico voor de groep minimaal.

Toelichting op de posten van de geconsolideerde winst- en verliesrekening

	2017 in €	2016 in €
NETTO-OMZET (9)		
Onderhoud	99.655.646	86.444.352
Services	21.775.586	21.079.401
Bedrijfsopbrengsten	121.431.232	107.523.753
<p>In 2017 is de netto-omzet 13% gestegen ten opzichte van 2016 (in 2016: 16%).</p>		
AFSCHRIJVINGEN VASTE ACTIVA (10)		
Bedrijfsgebouwen- en terreinen	187.445	360.043
Machines en installaties	706.028	660.824
Andere bedrijfsmiddelen	11.896	12.244
Software en goodwill	1.159.000	1.359.000
Totaal afschrijvingskosten	2.064.369	2.392.111
Boekresultaat desinvesteringen	0	-1.785
	2.064.369	2.390.326
OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN (11)		
Marketing	6.726.904	6.570.114
Huisvesting	2.781.113	2.759.232
Autokosten	2.310.109	2.228.200
Managementfee	1.300.000	1.300.000
Onderhoud, software, hardware	457.633	379.381
Communicatiekosten	232.176	273.393
Kantoorkosten	148.835	98.289
Reis-, verblijf-, representatiekosten	61.380	68.920
Accountants- en advieskosten	245.968	286.861
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	113.235	245.720
Ingeleend personeel en overige personeelskosten	2.155.727	3.335.575
Overige algemene kosten	1.059.468	683.911
MVO giften	3.001.536	2.500.000
	20.594.084	20.729.594
Omzetverdeling		
Nederland	115.636.628	102.097.902
België	3.711.215	3.185.584
Curaçao	1.474.010	1.522.745
Aruba	609.379	717.521
Gemiddeld aantal FTE	395	362

Statutaire directie

De beloning voor de statutaire directie bedraagt in totaal € 1.300.000,- en is verantwoord als management fee. (2016: € 1.300.000,-)

AFAS is een familiebedrijf. Om die reden is het praktisch onhaalbaar om te voldoen aan het wettelijke streefcijfer van 30% vrouwen in de Raad van Bestuur + hoofddirectie.

Honorarium Accountant

De ten laste van het boekjaar gebrachte kosten van de externe accountant en de accountantsorganisatie en het gehele netwerk waartoe deze accountantsorganisatie behoort, zijn als volgt voor de groep:

Honorarium Accountant	2017 in €	2016 in €
EY Accountants LLP		
Onderzoek van de jaarrekening	72.490	69.810
Overig EY		
Andere controleopdrachten	24.050	34.030
Adviesdiensten op fiscaal terrein	30.620	37.510
Totaal	127.165	141.350

VENNOOTSCHAPSBELASTING (12)

De in de winst- en verliesrekening verantwoorde belastinglast kan als volgt worden toegelicht

Geconsolideerd bedrijfsresultaat voor belastingen	53.678.304
Niet aftrekbare kosten en correcties	3.060.041
Tegen nominale tarieven belast resultaat	56.738.345
Nominale belasting	(14.204.975)
Vrijstellingen	4.115.741
Belastinglast	(10.089.234)
Effectieve tarief	18,8%

Het standaardtarief vennootschapsbelasting is 25%

De lagere belastingdruk wordt voornamelijk veroorzaakt door voordelen uit de innovatiebox.

Vennootschappelijke balans per 31 december 2017 (na voorgestelde winstverdeling)

ACTIVA

		31-12-2017 in €	31-12-2016 in €
Vaste activa			
Financiële vaste activa	(1)	43.450.317	35.392.460
Vlottende activa			
Vennootschapsbelasting		100.000	
		100.000	0
Liquide middelen		712.884	710.622
Totaal Activa		44.263.201	36.103.083

PASSIVA

		31-12-2017 in €	31-12-2016 in €
Eigen vermogen	(2)		
Gestort en opgevraagd kapitaal		1.500.000	1.500.000
Reserves		18.745.854	12.656.781
		20.245.854	14.156.781
Kortlopende schulden			
Rekening courant deelnemingen	(3)	24.017.347	21.546.302
Vennootschapsbelasting			400.000
		24.017.347	21.946.302
Totaal Passiva		44.263.201	36.103.083

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2017

	2017 in €	2016 in €
Resultaat deelneming	43.414.166	35.356.309
Algemene kosten	0	0
Rentebaten	166.964	132.902
	43.581.130	35.489.211
Vennootschapsbelasting	7.940	26.875
Resultaat na belastingen	43.589.070	35.516.086

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN DE VENNOOTSCHAPPELIJKE BALANS

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, alsmede voor de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling en voor de toelichting op de onderscheiden activa, passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening voor zover hieronder niet anders vermeld.

VERKLARING AANSPRAKELIJKHEID

Op grond van artikel 408 Titel 9 Boek 2 BW heeft AFAS Holding B.V. in de enkelvoudige jaarrekening een verkorte winst- en verliesrekening opgenomen.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA (1)

	2017 in €	2016 in €
Deelnemingen		
Stand 1 januari	35.392.460	29.839.762
Mutaties		
Overige reserves deelnemingen vorig boekjaar naar AFAS Holding BV	(35.356.309)	(29.803.611)
Resultaat deelnemingen	43.414.164	35.356.309
	8.057.855	5.552.698
Stand per 31 december	43.450.317	35.392.460

EIGEN VERMOGEN (2)

	2017 in €	2016 in €
Gestort en opgevraagd kapitaal		
Maatschappelijk kapitaal, geplaatst en volgestort 15.000.000 aandelen met een waarde van 0,10 per aandeel	1.500.000	1.500.000
Reserves		
	Wettelijke reserves	Overige reserves
Stand 1 januari	15.000	12.641.781
Mutaties		
Dividend	0	(37.500.000)
Resultaat	15.000	43.574.070
	15.000	6.074.070
Stand per 31 december	30.000	18.715.851
Totaal Eigen Vermogen	20.245.851	14.156.781

REKENINGEN COURANT DEELNEMINGEN (3)

	2017 in €	2016 in €
AFAS Holding B.V. - AFAS Benelux BV	(26.079.528)	(23.111.759)
AFAS Holding B.V. - AFAS International BV	2.062.181	1.565.457
AFAS Holding B.V. - MARVEL B.V.	0	0
	(24.017.347)	(21.546.302)

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

De vennootschap is hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden inzake vennootschapsbelasting van de fiscale eenheid welke wordt gevoerd door AFAS Holding B.V., AFAS Benelux B.V. en AFAS ERP Software B.V.

VOORGESTELDE WINSTBESTEMMING

Op 24 november 2017 is in de algemene vergadering van aandeelhouders besloten een dividend van € 37.500.000 bedrag uit te keren over het boekjaar 2017.

Voorgesteld wordt om de nettowinst verminderd met het dividend aan de overige reserves toe te voegen. Dit is reeds verwerkt in de jaarrekening.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

OVERIGE GEGEVENS

Hierin zijnde statutaire winstbestemming en de controleverklaring van de accountant vermeld.

OVERIGE GEGEVENS

JAARVERSLAG 2017

Statutaire winstbestemming

In artikel 18 van de statuten van de onderneming is bepaald:

1. De winst, zoals die blijkt uit de vastgestelde winst- en verliesrekening, staat geheel ter beschikking van de algemene vergadering, met dien verstande dat de directie van die winstreserveringen kan vaststellen.
- 2a. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
- 2b. Uitkering van de winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 2c. Op aandelen wordt geen winst ten behoeve van de vennootschap uitgekeerd.
3. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen die de vennootschap in haar eigen kapitaal houdt niet mede, tenzij deze aandelen belast zijn met een vruchtgebruik of daarvan met medewerking van de Vennootschap certificaten zijn uitgegeven.
4. De vennootschap mag tussentijds slechts uitkeringen doen, indien aan het vereiste van lid 2 sub a is voldaan.
5. Het dividend staat vanaf een maand na de vaststelling ter beschikking van de aandeelhouders, tenzij de algemene vergadering een andere termijn vaststelt. De vorderingen verjaren door verloop van vijf jaar.
Dividenden, waarover binnen vijf jaar na de betaalbaarstelling niet is beschikt, vervallen aan de vennootschap.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en de raad van bestuur van AFAS Holding B.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van AFAS Holding B.V. te Leusden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van AFAS Holding B.V. op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2017;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van AFAS Holding B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 5.350.000 (2016: € 4.410.000)
Toegepaste benchmark	10% van de winst voor belasting (2016: 10% van de winst voor belasting)
Nadere toelichting	Wij hebben deze benchmark en het gehanteerde percentage bepaald op basis van onze analyse van de behoefte van gebruikers van de jaarrekening. Hierbij is mede bepalend geweest dat de winst voor belasting een stabiele basis biedt voor de bepaling van de materialiteit en dat de winst voor belasting een goed inzicht geeft in de omvang en prestaties van de onderneming en voorts een stabiele basis biedt.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

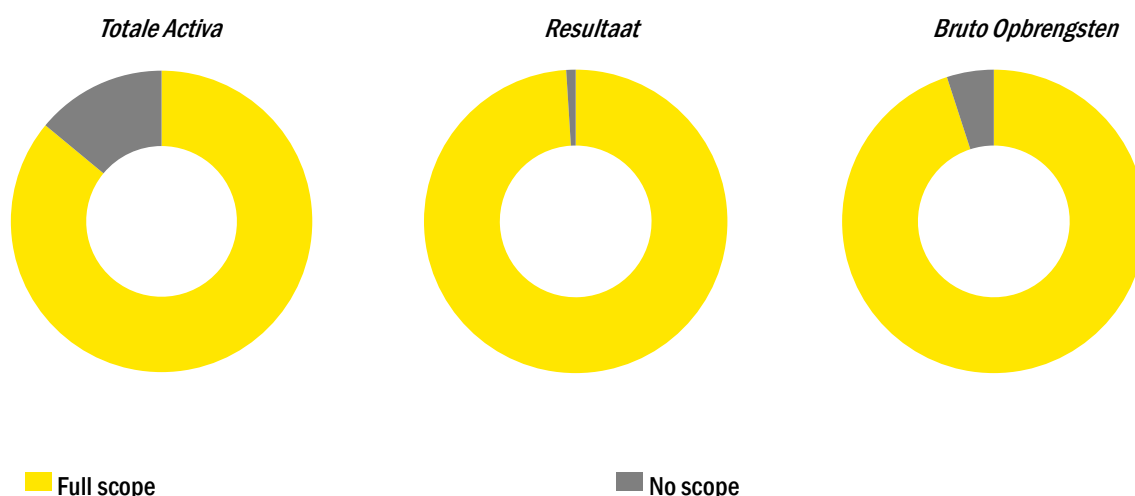
Wij zijn met de raad van bestuur overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 267.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

AFAS Holding B.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. Deze entiteiten betreffen AFAS Benelux B.V., AFAS Software B.V., AFAS Belgium N.V., AFAS International B.V., AFAS Software Caribbean B.V. en AFAS Software Aruba B.V. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van AFAS Holding B.V.

Onze groepscontrole heeft zich met name gericht op AFAS Holding B.V. en AFAS Software B.V. gevestigd in Nederland. Bij de groepsonderdelen AFAS Holding B.V. en AFAS Software B.V. hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben geen gebruik gemaakt van andere accountants bij de controle van de groepsonderdelen.

In totaal vertegenwoordigen bovengenoemde controlewerkzaamheden 86% van de totale activa, 99% van het resultaat voor belastingen en 95% van de bruto opbrengsten van de groep.

Voor de overige groepsonderdelen hebben wij zelf op groepsniveau review en analytische procedures uitgevoerd. Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
Doorbreking interne beheersing		
<p>Wij onderkennen het risico dat het management de interne beheersing doorbreekt met als doel de omzet en het resultaat te beïnvloeden. Het vaststellen van de juiste en volledige toerekening van omzet aan het boekjaar is een belangrijk aandachtspunt voor de controle van de jaarrekening van AFAS Holding B.V.</p> <p>Binnen AFAS onderkennen wij de volgende materiële omzetstromen: onderhoud en services. Bij onze controle onderscheiden wij eenmalige en repeterende omzet inzake onderhoud.</p>	<p>Onze aanpak omtrent de omzet onderhoud en services is deels systeemgericht en deels gegevensgericht. Wij hebben de relevante interne beheersingsmaatregelen in kaart gebracht en getest in opzet, bestaan en effectieve werking voor het hele boekjaar. Vervolgens hebben wij aanvullend met behulp van data-analyse, gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd om de juistheid en volledigheid van de verantwoorde omzet vast te stellen, dit zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het verrichten van een correlatie analyse tussen de omzet, debiteuren en de liquide middelen; - Het analyseren van eventuele afwijkende abonnementsprijzen ten opzichte van de standaardprijzen; 	<p>Vanuit de door ons uitgevoerde werkzaamheden blijken geen afwijkingen van materieel belang voor de jaarrekening.</p>

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
	<ul style="list-style-type: none"> - Het controleren van de omzetafgrenzing; - Het analyseren van de geschreven consultancy uren. <p>Tevens hebben wij met behulp van data-analyse diverse werkzaamheden uitgevoerd op de totale populatie journaalposten, waarbij we de nadruk hebben gelegd op de journaalposten met een verhoogd risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening, dit zijn onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Boeking die op bijzondere tijdstippen en dagen hebben plaatsgevonden; - Boeking rondom balansdatum; - Boeking door onbevoegde personen; - Creditfacturatie aan het begin van het boekjaar 2018, en debet boekingen in de omzet 2017. <p>Ook hebben we beoordeeld in hoeverre de posten in de jaarrekening van AFAS Holding onderhevig zijn aan schattingen gemaakt door het management en in hoeverre deze tot een materieel risico leiden.</p>	
Automatisering		
<p>AFAS Holding B.V. steunt binnen haar bedrijfsvoering in hoge mate op haar IT omgeving en bijbehorende geautomatiseerde gegevensverwerking. AFAS maakt gebruik van de applicatie AFAS Online.</p> <p>De belangrijkste interne beheersingsmaatregelen ten behoeve van de jaarrekeningcontrole richten zich op functiescheiding binnen de relevante processen.</p> <p>Het risico bestaat dat deze geautomatiseerde gegevensverwerking onbetrouwbaar en/of niet continu functioneert waardoor de onderliggende gegevens onjuist en/of onvolledig zijn.</p>	<p>Ten behoeve van de controle van de jaarrekening stellen wij, door middel van data-analyse, vast dat er functiescheiding is geweest tussen de verschillende processen die relevant zijn voor onze jaarrekeningcontrole. Daarnaast hebben wij de naleving vastgesteld van onder meer de volgende IT beheersmaatregelen die de authenticiteit van de gebruikers in voldoende mate waarborgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wachtwoordvereisten op applicatie- en databaseniveau ten aanzien van AFAS online; - Of de gebruikers, welke directe datawijzigingen aan brondata in de AFAS online database kunnen doorvoeren, beperkt zijn tot IT personeelsleden welke dit binnen de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden nodig hebben; - Door middel van een steekproef vastgesteld dat er, voor de in 2017 binnen AFAS online aangemaakte gebruikers, een geautoriseerd aanvraagformulier beschikbaar is; en 	<p>Vanuit de door ons uitgevoerde werkzaamheden blijken geen materiële tekortkomingen in de interne beheersing.</p>

Risico	Onze controleaanpak	Belangrijke observaties
	- Vastgesteld dat de toegang tot AFAS online, voor werknemers welke in 2017 uit dienst zijn getreden, tijdig is ingetrokken.	

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de directie benoemd als accountant van AFAS Holding B.V. vanaf de controle van het boekjaar 2005 en zijn sindsdien tot op heden de externe accountant.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van bestuur voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 26 januari 2018

Ernst & Young Accountants LLP
drs. J.H.A. de Jong RA

Met vertrouwen zien wij 2018 tegemoet!

